
ParameshvaradevasamagamavarNanam from Shrikanthacharitam

श्रीकण्ठ्यरिते परमेश्वरदेवसमागमवर्णनम्

Document Information

Text title : Parameshvaradevasamagamavarnanam from Shrikanthacharita

File name : parameshvaradevasamAgamavarNanam.itx

Category : shiva

Location : doc_shiva

Transliterated by : Ruma Dewan

Proofread by : Ruma Dewan

Description/comments : shrImaNkhakakavikRitaM shrIkaNThacharitam | saptadashaH sargaH ||

Latest update : Ocober 7, 2023

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

October 7, 2023

sanskritdocuments.org

श्रीकण्ठयरिते परमेश्वरदेवसमागमवर्णनम्

गल्बर्क्षितितलभिम्भतार्कभिम्भप्रत्युमप्रतिनवरत्नपादपीठाम् ।
यूडेन्दुप्रविसुमराच्छरश्मिजावैरुनन्मीलसद्भवलवितानपौनरुक्त्याम् ॥ १ ॥

आस्थानीमथरमसान्यधर्मसिद्धेः सासूयं गिरिसुतया विलोक्यमानः ।
देवोऽथ त्रिपुरपुरन्निर्लोकलीलावाह्नीकस्तवकमलिम्बुयो विवेश ॥ २ ॥

नैर्मत्यप्रविशदसकरांशुकाएउरुअयएऽद्विगुणितडेमवेत्रदएडाम् ।
अंछिष्ठैरपिडितभन्दिवृन्दनादामुद्गर्जन्मुकुटसरित्तरड्घोषैः ॥ ३ ॥

अश्रयद्भिर्नमदमरेन्द्रमौलीरत्नौर्निर्यत्प्रकटितनूतनोपकाराम् ।
वेल्बद्धिर्गुणशिपिनः शिभाएडभाएडैरारभ्यप्रवितततालवृन्तवृत्ताम् ॥ ४ ॥

बिभ्राणो वपुरडिमालि लुप्ततापं प्रत्युत्तमभिलगणैर्द्विवादिसाराम् ।
आश्चर्यं यरितमुदञ्चयन्नपूर्वा शर्वाणीदयिततमः सभामवापत् ॥ ५ ॥

सस्कारस्फुटिकविरड्कुट्टिमान्तःसङ्कान्ताभिलतनुभिर्गणानाम् ।
पातालस्थलधिरुष्य मूर्ध्नि भक्तैरुत्सेकात्सततमिवोऽख्यमानपादः ॥ ६ ॥

नेत्राग्निज्वलनविरियमानयूडाभाएडेन्दुस्रवदमृतोपजातज्जवान् ।
भूयोऽपि प्रमुपितसम्पदो नृमुण्डन्तुर्वाणः श्रसितविषेण कडुणालेः ॥ ७ ॥

शिवानो दृढतरमज्युपोढभारं पादाब्जद्वितयमिवोअ्यजूटभन्धम् ।
ग्रीवाया वलयमिवान्वलं दधानो द्योर्दण्डं श्रितविषमांसलस्वरूपम् ॥ ८ ॥

व्यग्राणां यटुघटनासु वीक्षमाणो नेत्रान्तैर्वदनममर्त्यमागधानाम् ।
नाथोऽथ प्रमथसभां प्रपद्य तस्थावासीनः शिरसि विलासविष्टरस्य ॥ ९ ॥

मारारैर्मरकतविष्टरप्रभाणामभ्यङ्गादनुसृतनीलिमोद्गमानि ।
सर्वाङ्गाण्यभिनवभूतिमूषणान्यप्यासेदुः सड्यरतां गलस्थलस्य ॥ १० ॥

मिथ्यैव व्यधिषत तस्य पादपीठं सोऽल्लेखः पस्त्रियरितुं पुरो भुञ्जिष्वाः ।
नम्राणां यिकुरभरा छि निर्जराणां तत्कृत्यग्रहणमनुकमेण यङ्कुः ॥ ११ ॥

सावेगं कथमपि तस्य नोपशक्ये डिडुर्यो विदुधुवुरग्रयामराणि ।
यूडेन्दुवनकृतो विशाङ्ग्य पात्रं लालाटज्वलनमकाण्डताण्डवस्य ॥ १२ ॥
उेरम्बो निजपितुराय जूटकुट्टेण्डुं विनिधद्यदन्तधाम्नि ।
अभ्यङ्गाद्य पृथुतडरच्छटानां नुटयन्तं प्रकृतमपि व्यधत्त दन्तम् ॥ १३ ॥
प्राविक्षन्नथ शनकैरकैतवेन व्यञ्जन्तो विनयाविनम्रतां शिशोभिः ।
सर्वेऽपि त्रिदिवसदो निवेद्यमानाः सावङ्गं किमपि शिलादनन्दनेन ॥ १४ ॥
दूरात्ते तदनु सुधान्यसो विवभ्रुः संलत्य प्राणतिमयुग्मलोचनाय ।
तत्पादौ विरय्यतां छि मौलिभूमौ स्वान्मौलीञ्जगदपि पादुकीकरोति ॥ १६ ॥
याण्डांशुज्वलनतुषारधाममय्योऽप्यव्याञ्जं पुररिपुणा विकीर्यमाणाः ।
द्वेलेष्वा बत वपुषोऽभिलाभराणां सन्तापं जडिमपरिग्रहं य जडुः ॥ १६ ॥
औचित्यान्निजनिनमासनं भजन्तस्ते पृष्टाः कुशलमथेन्दुशोभरेण ।
धृत्यूनमुच्चिभिदाद्यः सुधायाः सम्भन्धादिव मधुरोद्गमैर्वयोभिः ॥ १७ ॥
विशेषां पुरि पुरि यत्सदैव शेषे विद्मद्भिः पुत्रुष इति प्रतीयसे तत् ।
किं धामत्रितयमयानपायदृष्टेस्तस्मात्ते जगति परोक्षमस्ति वस्तु ॥ १८ ॥
नन्वेवं किमपि विनिर्मलं प्रकृत्या त्वद्रूपं सुरसरिदम्भुवत्पुनीते ।
स्रोतोभिस्त्रिभिरथ कारणात्मभिस्तद्विश्रामन्तकमपि व्यनक्ति भेदम् ॥ १९ ॥
विजम्बुढा वितथमुदासनस्वभावं भाषन्ते पुरुष तव त्रिलोकभर्तुः ।
कर्त्री येत्प्रकृतिरियं करोतु डिङ्गित्वैवत्यं भवद्यिरोलमन्तरेण ॥ २० ॥
किं मिथ्या हर मलदादिषु प्रयुङ्क्ते लोकोऽयं विङ्कतिमयेषु तत्त्वशब्दम् ।
येकस्त्वं निरुपधिउपमृद्धि तथ्यं तत्तत्त्वं पुरुष भिभर्षि पञ्चविंशः ॥ २१ ॥
किं कर्तुं तव पुरतोऽथ किं नु वक्तुं शक्यामः क्षितिधरराजमूर्धशायिन् ।
त्वं भाण्डं क्वचिदपि नो पदं व्यनक्षि त्रैलोक्यं ध्वनिवपुषश्च ते विवर्तः ॥ २२ ॥
कुत्रापि प्रतिष्ठतिमेति नान्तरिक्षं शब्दस्तद्गुणपदवीं न यातिशेते ।
तन्मूर्तिस्त्वमसि य तद्विभो जगन्ति व्याप्रोषीत्यमुपपत्तिसम्प्रदायः ॥ २३ ॥
नो डिङ्गिद्विडिउपपत्तिमेति वस्तु ज्ञानात्तत्प्रसरति किं तु चित्रवृत्ति ।
ज्ञानात्मा प्रभुरिति विश्वकर्तृभावो नो भौद्धैरपि भवतो बत व्यपास्तः ॥ २४ ॥
शून्यं तैरकथि न तुच्छमेव उषं मादृक्षानधिगमनीयवृत्ति किं तु ।
तादृक्षं तव य वपुस्तथा य भौद्धास्त्वामेव क्व न परमार्थतो गृणन्ति ॥ २५ ॥

ओधात्मन्यनवधितां त्वयीडु जानन्त्यन्यानि त्रिनयन सन्तु दर्शनानि ।
 आत्मा त्वं तव य वपुस्त्रयोऽपिलोकास्तन्मानं त्वमिति य नार्हतोऽस्ति गर्हा ॥ २६ ॥
 त्रैलोक्यं विभजति यो विचित्रतन्त्रं यस्मात्प्रसरति सर्वशुक्ललोकः ।
 यावांकास्तमिडु वदन्ति यत्स्वभावं तर्भङ्ग्या त्वमसि शिवोरशीकृतस्तैः ॥ २७ ॥
 यं माया क्वचिदनिरुद्ध्यमानरूपा न स्पष्टं प्रभवति नेति नेति सन्तः ।
 यस्मिंश्च व्यवृत्तिमायुरन्ति तं त्वां तात्पर्यदुपनिषदो विभो गृणान्ति ॥ २८ ॥
 ओकस्त्वं त्रिनयन दृश्यसेऽधिकर्तुं ज्ञातुं य त्रिभुवनमीश्वरः प्रकाशः ।
 तादात्म्यं विवृतवती विमर्शशक्तिर्द्वैधेऽपि प्रथयति ते न भेददोषम् ॥ २९ ॥
 शशिमकुट डिचैकं वैवश्याप्राणयविधायिनं वियोगम् ।
 निर्व्यूढश्रुतिकविकृत्य विश्वकर्ता त्वं उ उर्ताभ्युपगत अवे वेदविद्भिः ॥ ३० ॥
 यथायाष्टषडभिषेकतोऽपि सर्वे तात्पर्यादवसितजाज्यतां लजन्ते ।
 तस्यात्मस्तव जडतामुदीरयन्तः काणादा अत न कथञ्चन त्रपन्ते ॥ ३१ ॥
 क्वावत्स्यत्थमजनिष्यत प्रकाशं प्राणिष्यत्थमथवैष शुक्ललोकः ।
 आ सर्गादभिलजगद्गिरिष्ठ नो चेत्कारुण्यात्प्रभुरभविष्यदष्टमूर्तिः ॥ ३२ ॥
 वक्त्रेऽभूत्तव मुरजित्प्रतिग्रहीता त्वं ग्रीवां सरसिजजन्मनो व्यलावीः ।
 इत्थं ते डिभकरशेभर प्रसादः कोपो वा क्वचिदजनिष्ट नो मडत्सु ॥ ३३ ॥
 इत्यादिस्तुतिभुभरेषु निर्जरेषु प्रत्यग्रप्रसृतकृपारसाततिरेकः ।
 तानित्थं कथयितुमिन्दुभाण्डनयूः प्रारेभे रभसवशंवद्वैर्वयोभिः ॥ ३४ ॥
 प्राप्तानां मम सविधं विधूतधैर्यां यर्यासौ विपुलमुपलवं व्यनक्ति ।
 विश्विष्यन्नजमभसं मुभानि यद्गः प्रातस्त्वं रजनिपतिं विडम्बयन्ति ॥ ३५ ॥
 विश्वापद्ददभिषजोऽपि किं भवन्तो वैकलव्यव्यसनविसंस्थुलाननाः स्थ ।
 प्रत्यर्षिप्रधनरसा विलङ्घ्य दैन्यं तेजो वस्तुलयति वाऽयं डि धाम ॥ ३६ ॥
 ध्यानेन स्तिमिततमत्वमज्जयोनेरासीधत्प्रण्डितदीक्षमीक्षणेष्ु ।
 चिन्तायाः परिचयने तदेव सधः साधिक्यक्रममपि नाधिकं धिनोति ॥ ३७ ॥
 सावेगं युधि वलतां द्विषां शिरोभिर्यथाग्रे समजनि मृत्युभाण्डलङ्गिः ।
 तथ्यकं कश्चिभवशवदाग्रिमार्थिःसञ्चारं डिमिति मुरद्विषोऽधिषेते ॥ ३८ ॥
 यत्र श्रीरनिशविनिद्रदृक्कसडसे विश्रम्य सरति न पङ्कजकरस्य ।

सोऽकाएडे किमिति भिडौजसोऽस्य देः सन्देहं मुडुशिव कस्य न व्यनक्ति ॥ ३८ ॥

चित्रोद्यत्क्षिभमविरोषववद्भिरङ्गैर्वैकल्यं विवृतवतां समीरणानाम् ।

किं त्वेषां पुनरपि जायते मड्डुभिर्निःश्वासैरनलसमांसलत्वयोगः ॥ ४० ॥

पाण्डिभ्रा परिस्थितमुञ्जितप्रतापप्रावारं किमिति तथा वपुः भरांशोः ।

शुभ्रांशुभ्रमघटनाद्विना त्रियामामातडुं सृजति यथा रथाङ्गनाम्नाम् ॥ ४१ ॥

निःशेषत्रिभुवनघस्मरश्रितत्वात्तद्भ्रैः सड्जमपहृतं क्व तेजः ।

युष्माकं सपदि विलोक्यतेऽस्य डा यिङ् शोकोष्पश्रसिततरङ्गमात्रशेषः ॥ ४२ ॥

कान्ताभिः प्रतिदिवसास्तशैलसीदय्याएडांशुद्युतिभिरिवेश्वरः प्रतीय्याः ।

यस्तेजो दुरभिलवं अभातर सधः स्वां शक्ति दृशि विधृताम्भसि व्यनक्ति ॥ ४३ ॥

अन्येषां सवनलिडामपि प्रयातः स प्राय्यः क्व नु निजतेजसोऽतिरेकः ।

नीरन्ध्रप्रविसृमराननानिलौघैः किं लीढः कथमपि दीपवच्छमेन ॥ ४४ ॥

ईदृग्भिः स्मरमकरैकमान्त्रिकस्य व्याडारैरपडृतकल्पयित्तपीडाः ।

निर्वेदादभिमुभलोचनं कथञ्चित्तोत्क्षिप्य क्षाणमवतस्थिरे मुभानि ॥ ४५ ॥

देवोऽथ श्रुतिकविता पयोदनादप्रत्यर्थिस्वनरयनाञ्चितैर्वय्योभिः ।

डंसानां रथपथवर्तिनां मुडुर्तं तन्वानो भयमिति सादर जगाद ॥ ४६ ॥

सन्तापं किमपि विवृण्वते न केपां ये पादा एव दिविषन्मनोज्वरस्य ।

सन्त्यत्र त्रिनयन दुःसडप्रमेया दैतेयास्त्रिभुवनशत्रवस्त्रयस्ते ॥ ४७ ॥

प्रागुद्यमानियमादिमांसलाभिश्चेष्टाभिस्त्रिदिवमुनीन्विलङ्घयन्तः ।

संडत्य स्थिरतरनिश्चयेन ते मामाराद्धुं निरवधि तेपिरे तपांसि ॥ ४८ ॥

त्रैलोक्यं तपसि विशडुमेव तेषां कल्यान्तज्वलननयेन आधमाने ।

निव्याजकममथ दर्शनं पुरस्तात्तेभ्योऽडं व्यतरमनुत्तरातनुरोधः ॥ ४९ ॥

सन्तप्ते वपुषि तपोभरेण कुर्वन्निर्वाणं वडनपत्रिपत्रवातैः ।

सावेगं पट्ट घटिताञ्जलीन्पुरस्तात्तानाविष्कृतनिजमूर्तिरित्यवोयम् ॥ ५० ॥

सन्तुष्टं निशिततपोविशेषमय्या वास्या वः सकलमपीड गात्रतन्त्रम् ।

युष्मभ्यं वरमडमीप्सितं प्रदास्ये भो वत्सा भलु विरयय्य तद्गृतानि ॥ ५१ ॥

ईदृक्षप्रततपःपाशमयुक्त्या यं प्राप्तुं विवृतदुरोदरडियाः स्थ ।

अर्थं तं कथयत तत्र कापि मा भूदाशङ्का दितिडुलमौलिमाएडना वः ॥ ५२ ॥

धृत्यस्मद्भिरमधिरोप्य कर्णवीथीं नेदीयः प्रमदरसोक्षितेक्षणास्ते ।
 मामेवं विनयमपाक्षरान्तरङ्गप्रोन्मीलत्पदमगदन्विनम्रकण्ठम् ॥ ५३ ॥
 अन्धैः किं वरद वरान्तरैरवाप्तैरप्राप्तैरथ य न कोऽपि वैर्विशेषः ।
 त्वद्भङ्गप्रसृतवयोमृतौघलाभादस्माकं भवतु विभो ऽगित्यमृत्युः ॥ ५४ ॥
 नैवेदं वितरितुमीश्वरोऽस्ति कश्चिन्निश्चित्य द्रुतमितरं वरं वृणीध्वम् ।
 धृत्यस्मद्भयनमथोभ्युलुभ्य तेऽत्र श्रोत्राभ्यां पुनरिदमादरादवोचन् ॥ ५६ ॥
 नेवं येत्प्रतिशृणुते भवानकस्मादस्मभ्यं दृढतपसापि निःसङ्केभ्यः ।
 तड्येर्को युधि रिपुणा शरोऽर्धमाणः सर्वेषां भवतु सदैव मृत्यवे नः ॥ ५६ ॥
 मत्तस्तं वरमिति दीप्तमामवन्तस्ते युक्त्या मतिमतिवर्तितुं यमस्य ।
 त्रींल्लोकानथ य पृथक्पृथङ्निरोद्धुं सन्नद्धा व्यधिषत नूत्रयत्नसिद्धिम् ॥ ५७ ॥
 तत्त्वमान्तरमवेत्य ततः सुवर्णदुर्वालोघटनाविकटैः प्रकटैः ।
 तेभ्यः पृथङ्निषु जगत्सु पुरीरनल्पशिल्पाविकल्पसमयः स मयश्चकार ॥ ५८ ॥
 अङ्गणमणिगरीयोगो पुरप्रोज्ज्वलान-
 धुतिनिवहनवीनोदृङ्घिताग्नेयवप्रम् ।
 पुरवरमथ उभं दैत्यनारीकटाक्षैः
 कुवलयितगवाक्षं तारकाक्षोऽध्यरुक्षत् ॥ ५९ ॥
 धवलभवनयोगाद्यामपर्याप्तिसाम्य-
 श्रिणि नभसि ऽसन्त्यामुल्लसद्भिमथूपैः ।
 पुरि परिकरमाधाद्राजतोल्लासभन्धौ
 स्वक धव कमलाक्षः प्रकमो विक्रमस्य ॥ ६० ॥
 भरत्रुथ्यत्क्षोणीतलविसृतपातालतिमिर-
 स्थिरासङ्गेनेव स्फुरदसितनिःशेषवपुषम् ।
 नृणां के कालायसमयमयात्नाज्जनपदं
 ततो विद्युन्मालीत्यसिसलिलधाराभिरसिचत् ॥ ६१ ॥
 ते प्राप्य त्रिपुरप्रथामथ पृथग्ग्लोकान्नुजन्तः स्थिता
 दिव्यान्धशतायुतान्युपनमद्विश्वापमृत्युश्रियः ।
 यन्नाम्नाप्याधिरोडता श्रुतिपदं गीर्वाणवामभ्रुवां
 गाडन्ते तनवोऽतिवेलपवनोद्भेल्ललतासौर्द्धम् ॥ ६२ ॥
 तापं रुचिक्षतिमथो विविधाश्च पीडा

विश्वस्य धातव ष्वोत्कुपितास्रयस्ते ।
 आत-वते सपदि दुःसडसन्निपाते
 तस्मिन्निषक्तु यादे भर्ग भवत्प्रसादः ॥ ६३ ॥
 याः कीडद्विभुधावरोधनपरिष्कारार्ककान्तानल-
 ज्वालातापलवावलेडमपि नो मध्येदिनं सेडिरे ।
 ताः सन्तानकवीरुधो विधुनितास्तत्स्यैनिडैः साम्प्रतं
 दवाग्निर्यदि नाम रक्षति ततो नीयावमानज्वरात् ॥ ६४ ॥
 पाशैर्भङ्गशिरोधराः कृशिमयैरुत्प्रातनाकिडुम-
 स्कन्धाछानतलेषु दानसखिलावग्राडिणो दिगिद्वपाः ।
 नीतास्तैरजिरेषु यामगजतां स्रस्तेऽपि विश्वम्भरा-
 भारे ग्रीडनिपीडनेन दधते दूरावनम्र शिरः ॥ ६५ ॥
 डिं वान्यते तथाद्य त्रिनयन विनयातिकमाङ्कान्तविश्वा
 निःश्वासौधेन दीर्घाकृतयमरमरुडुम्भराः स्वर्वधूभिः ।
 सर्वं निर्वीरमुर्वीतलमथ निलयं नाडिनां मन्यमानाः
 कर्तारो नूनमस्मत्परिकरमयिरानाममात्रावशेषम् ॥ ६६ ॥
 ष्ठं प्रस्तावनायै विवृतवति वयः पद्मभूसूत्रधारै
 तूर्णं वक्त्रप्रसादप्रस्रज्वनिकामग्रतोऽपास्य दूरम् ।
 ङोधाप्यः पर्षदानां विदधदधिमनोरङ्गपीठप्रवेशं
 शैलूषो दृष्टडस्ताद्यसमविकृतिभिः सङ्गमङ्गीयकार ॥ ६७ ॥
 ॥ ष्ठि श्रीमङ्गकस्य कृतौ श्रीकण्ठ्यरिते मडाकाव्ये परमेश्वरदेवसमागमवर्णनम् ॥
 ॥ श्रीमङ्गककविविरचितं श्रीकण्ठ्यरितम् । सप्तदशः सर्गः ॥

.. shrImankhakakavivirachitaM shrIkāNThacharitam . saptadashaH sargaH ..

Notes:

Śrīkaṇṭhacaritam श्रीकण्ठ्यरितम् is a Saṃskṛta Mahākāvya संस्कृत मडाकाव्य composed by Mahākavi Maṅkhaka मडाकवि मङ्गक - a 12th century poet from Kashmir. The 25 sections of the Mahākāvya मडाकाव्य describe the incidence of Tripuradāha त्रिपुरदह and the annihilation of Tripurāsura त्रिपुरासुर by Śrīkaṇṭha श्रीकण्ठ (Śiva शिव).

Sarga 17 सर्ग १७ describes the meeting of the deva-s देवः with Śrīkaṇṭha श्रीकण्ठ (Śiva शिव) at Kailāsa कैलास, wherebey they eulogise and apprise Him about the menace created by Tripurāsura त्रिपुरासुर.

Encoded and proofread by Ruma Dewan

——
ParameshvaradevasamagamavarNanam from Shrikanthacharitam
pdf was typeset on October 7, 2023

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

